UNIONIN TUOMIOISTUIMEN MÄÄRÄYS (kahdeksas jaosto)

16 päivänä marraskuuta 2010 *

Asiassa C-76/10,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Krajský súd v Prešove (Slovakia) on esittänyt 19.1.2010 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 9.2.2010, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Pohotovosť s. r. o.

vastaan

Iveta Korčkovská,

* Oikeudenkäyntikieli: slovakki.

UNIONIN TUOMIOISTUIN (kahdeksas jaosto),

toimien kokoonpanossa: L. Bay Larsen, joka hoitaa kahdeksannen jaoston puheenjohtajan tehtäviä, sekä tuomarit C. Toader (esittelevä tuomari) ja A. Prechal,

julkisasiamies: N. Jääskinen,
kirjaaja: A. Calot Escobar,

päätettyään ratkaista asian perustellulla määräyksellä työjärjestyksensä 104 artiklan 3 kohdan ensimmäisen alakohdan nojalla,

kuultuaan julkisasiamiestä,

on antanut seuraavan

määräyksen

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5.4.1993 annetun neuvoston direktiivin 93/13/ETY (EYVL L 95, s. 29), luettuna yhdessä kulutusluottosopimuksiin sovellettavan unionin säännöstön kanssa, tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat Pohotovosť s. r. o. (jäljempänä Pohotovosť) ja Iveta Korčkovská ja joka koskee sellaisen välitystuomion täytäntöönpanoa, jossa Korčkovská velvoitetaan maksamaan tälle yhtiölle näiden sopimuspuolten välisen 20 000 Slovakian korunaa (SKK) (663,88 euroa) koskevan lainasopimuksen ehtojen mukaisesti 48 820 SKK (1 620,53 euroa) viivästyskorkoineen ja kuluineen.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin säännöstö

Direktiivi 87/102/ETY

3 Kulutusluottoja koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämisestä 22.12.1986 annetun neuvoston direktiivin 87/102/ETY (EYVL 1987, L 42, s. 48), sellaisena kuin se on muutettuna 16.2.1998 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 98/7/EY (EYVL L 101, s. 17; jäljempänä direktiivi 87/102), johdanto-osan 25. perustelukappaleen sanamuoto on seuraava:

”tällä direktiivillä lähennetään jonkin verran kulutusluottoja koskevia jäsenvaltioiden lakeja, asetuksia ja hallinnollisia määräyksiä ja luodaan tietynasteista kuluttajansuojaa, mutta jäsenvaltioita ei tulisi estää pitämästä voimassa tai ottamasta käyttöön

tehokkaampia keinoja kuluttajien suojelemiseksi, ottaen kuitenkin aiheellisella tavalla huomioon niiden perustamissopimuksen mukaiset velvollisuudet”.

4 Direktiivin 87/102 1 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Tätä direktiiviä sovelletaan luottosopimuksiin.

2. Tässä direktiivissä:

a) ’kuluttajalla’ tarkoitetaan luonnollista henkilöä, jonka tässä direktiivissä tarkoitettujen toimien ei voida katsoa liittyvän hänen elinkeinonsa tai ammattinsa harjoittamiseen;

b) ’luotonantajalla’ tarkoitetaan luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka ammatti- tai elinkeinotoiminnassaan myöntää luottoja, taikka tällaisten henkilöiden ryhmää;

c) ’luottosopimuksella’ tarkoitetaan sopimusta, jonka mukaan luotonantaja myöntää tai lupaa myöntää kuluttajalle luottoa maksun lykkäyksen, lainan tai muun sellaisen taloudellisen järjestelyn muodossa.

– –

d) ’kulutusluoton kokonaiskustannuksilla’ tarkoitetaan kaikkia kustannuksia, mukaan luettuna korko ja muut maksut, jotka kuluttajan on maksettava luotosta;

e) ’todellisella vuosikorolla’ tarkoitetaan kulutusluoton kokonaiskustannuksia vuosikorkona luoton määrälle ja laskettuna 1 a artiklassa säädetyllä tavalla.”

5 Tämän direktiivin 1 a artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. a) Todellinen vuosikorko, joka on luotonantajan ja luotonsaajan keskenään sopimien tulevien ja nykyisten sitoumusten (lainojen, lyhennysten ja maksujen) nykyarvon vastine vuositasolla, lasketaan liitteessä II olevan matemaattisen kaavan avulla.

b) Liitteessä III on neljä malliesimerkkiä laskentamenetelmästä.

2. Laskettaessa todellista vuosikorkoa määrätään 1 artiklan 2 kohdan d alakohdassa tarkoitetut ’kulutusluoton kokonaiskustannukset’ ottamatta huomioon seuraavia maksuja:

i) luotonsaajalta perittävät maksut, joiden perusteena on se, että luotonsaaja ei ole noudattanut luottosopimuksen ehtoja;

– –

iii) maksut varojen siirrosta sekä luoton lyhennysten, koron ja muiden maksujen maksamisessa käytettävän tilin hoitomaksut lukuun ottamatta tapauksia, joissa kuluttajalla ei tältä osin ole kohtuullista valinnanvapautta ja joissa kyseiset maksut ovat epätavallisen suuret; tätä säännöstä ei kuitenkaan sovelleta käteisellä tai muulla tavoin suoritettujen lyhennysten tai maksujen perimisestä veloitettaviin korvauksiin;

– –

4. a) Todellinen vuosikorko on laskettava silloin, kun luottosopimus tehdään, jollei 3 artiklan mainontaa ja luottotarjouksia koskevista säännöksistä muuta johdu.

b) Laskutoimituksessa noudatetaan oletusta, jonka mukaan luottosopimus on voimassa sovitun ajan ja luotonantaja ja luotonsaaja täyttävät velvoitteensa sopimuksen ehtojen mukaisesti sovittuina määräpäivinä.

6. Sellaisten luottosopimusten, joiden ehtojen mukaan korkokanta ja muiden todelliseen vuosikorkoon vaikuttavien maksujen määrä tai taso voivat vaihdella, mutta näistä eristä muodostuva määrä ei todellista vuosikorkoa laskettaessa ole tiedossa, todellinen vuosikorko lasketaan noudattaen oletusta, jonka mukaan korko ja muut maksut pysyvät ennallaan ja niitä sovelletaan luottosopimuksen loppuun asti.

– –”

6 Direktiivin 87/102 4 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Luottosopimus on tehtävä kirjallisesti. Kuluttajalle on annettava kirjallinen sopimuskappale.

2. Kirjallisessa sopimuksessa on mainittava:

a) todellinen vuosikorko;

b) ehdot, joiden nojalla todellista vuosikorkoa voidaan muuttaa;

c) kuluttajan maksettavaksi tulevien lyhennysten sekä korkoerien ja muiden maksujen suuruus, lukumäärä ja maksuvälit tai eräpäivät sekä, jos se on mahdollista, niiden yhteismäärä;

d) sellaiset edellä 1 a artiklan 2 kohdassa tarkoitetut kustannukset lukuun ottamatta seuraamuksia sopimusvelvoitteiden rikkomisesta, joita ei ole otettu huomioon todellista vuosikorkoa laskettaessa mutta jotka kuluttajan on tietyissä olosuhteissa maksettava, sekä maininta näistä olosuhteista. Jos näiden maksujen tarkka määrä tiedetään, se on mainittava; muussa tapauksessa on mahdollisuuksien mukaan ilmoitettava joko näiden maksujen laskentamenetelmä tai mahdollisimman tarkka arvio niistä.

Jos todellista vuosikorkoa ei voida ilmoittaa, kuluttajalle on annettava kirjallisessa sopimuksessa riittävät tiedot. Niihin on sisällytettävä ainakin 6 artiklan 1 kohdan toisessa luetelmakohdassa tarkoitetut tiedot.

_ _”

7 Direktiivin 87/102 6 artiklan 1 ja 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

”1. Edellä 2 artiklan 1 kohdan e alakohdassa säädetyn poikkeuksen estämättä kuluttajalle on silloin, kun on sovittu luotosta, jonka luotto- tai rahoituslaitos myöntää ennakkonostoina muulta avistatililtä kuin luottokorttitililtä, ilmoitettava joko sopimusta tehtäessä tai sitä ennen:

– mahdollinen luottoraja,

– vuotuinen korkokanta ja maksut, jotka veloitetaan sopimuksen tekemisestä lähtien, sekä ehdot, joiden perusteella niitä voidaan muuttaa,

– sopimuksen irtisanomisehdot.

Tiedot on vahvistettava kirjallisesti.

2. Lisäksi kuluttajalle on sopimuksen voimassaoloaikana ilmoitettava kaikista vuotuista korkokantaa tai veloitettavia maksuja koskevista muutoksista silloin, kun tällaisia muutoksia tapahtuu. Tiedot voidaan antaa tiliotteessa tai muulla jäsenvaltioiden hyväksymällä tavalla.”

8 Tämän direktiivin 14 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Jäsenvaltioiden on huolehdittava siitä, että luottosopimuksella ei poiketa kuluttajan vahingoksi tämän direktiivin täytäntöön panemiseksi annettavista tai tätä direktiiviä vastaavista kansallisista säännöksistä.

2. Jäsenvaltioiden on lisäksi huolehdittava siitä, että niiden tämän direktiivin täytäntöön panemiseksi antamia säännöksiä ei kierretä sopimukselle annetun erityisen muodon avulla ja erityisesti siten, että luoton kokonaismäärä jaetaan useaan eri sopimukseen.”

9 Tämän direktiivin 15 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Tämä direktiivi ei estä jäsenvaltioita pitämästä voimassa tai antamasta kuluttajia tehokkaammin suojaavia säännöksiä, jotka ovat sopusoinnussa niille perustamissopimuksen mukaan kuuluvien velvollisuuksien kanssa.”

Direktiivi 2008/48/EY

10 Kulutusluottosopimuksista ja neuvoston direktiivin 87/102/ETY kumoamisesta 23.4.2008 annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2008/48/EY (EUVL L 133, s. 66) säädetään luotonantajan yleisestä velvollisuudesta antaa kuluttajalle ennen sopimuksen tekemistä ja myös lainasopimuksessa tiettyjä tietoja, joihin kuuluu tieto todellisesta vuosikorosta. Tämän direktiivin liitteessä I säädetään yhdenmukaistetusta todellisen vuosikoron laskentamenetelmästä.

11 Direktiivin 2008/48 täytäntöönpanon määräaika päättyi tämän direktiivin 27 ja 29 artiklan mukaisesti 12.5.2010, jolloin direktiivi 87/102 kumottiin.

Direktiivi 93/13

12 Direktiivin 93/13 3 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Sopimusehtoa, josta ei ole erikseen neuvoteltu, pidetään kohtuuttomana, jos se hyvän tavan vastaisesti aiheuttaa kuluttajan vahingoksi huomattavan epätasapainon osapuolten sopimuksesta johtuvien oikeuksien ja velvollisuuksien välille.

2. Sopimusehtoa ei koskaan pidetä erikseen neuvoteltuna, jos se on ennakolta laadittu, eikä kuluttaja ole näin ollen voinut vaikuttaa sen sisältöön, varsinkaan ennakolta muotoiltujen vakiosopimusten yhteydessä.

Ehdon tai yksittäisen ehdon tietyistä osista erikseen neuvotteleminen ei sulje pois tämän artiklan soveltamista sopimuksen muihin osiin, jos sopimuksen yleinen arviointi osoittaa, että kyseessä on kaikesta huolimatta ennakolta muotoiltu vakiosopimus.

Jos elinkeinonharjoittaja väittää, että vakioehdosta on neuvoteltu erikseen, todistustaakka tästä seikasta on hänellä.

3. Liitteessä on ohjeellinen luettelo, joka ei ole tyhjentävä, niistä ehdoista, joita voidaan pitää kohtuuttomina."

13 Tämän direktiivin 4 artiklassa säädetään seuraavaa:

"1. Sopimusehdon kohtuuttomuutta arvioidaan ottaen huomioon sopimuksen kohteena olevien tavaroiden ja palvelujen luonne ja viitaten sopimuksentekohetkellä kaikkiin sopimuksen tekoon liittyviin olosuhteisiin sekä kaikkiin muihin sopimuksen ehtoihin tai toiseen sopimukseen, josta se on riippuvainen, sanotun kuitenkaan rajoittamatta 7 artiklan soveltamista.

2. Sopimusehtojen kohtuuttoman luonteen arviointi ei saa koskea sopimuksen pääkohteen määrittelyä, hinnan tai korvauksen riittävyyttä eikä vastineena toimitettavia palveluja ja tavaroita, jos ehdot on laadittu selkeästi ja ymmärrettävästi."

14 Direktiivin 5 artiklan sanamuoto on seuraava:

”Jos on kyse sopimuksesta, jonka kaikki tai tietyt kuluttajalle esitetyt ehdot on laadittu kirjallisesti, ehdot on aina laadittava selkeästi ja ymmärrettävästi. Jos ehdon merkityksestä syntyy epäilystä, kuluttajalle suotuisin tulkinta on etusijalla. Tätä tulkintasääntöä ei sovelleta 7 artiklan 2 kohdassa säädettyjen menettelyjen yhteydessä.”

15 Saman direktiivin 6 artiklan 1 kohdassa säädetään, että ”jäsenvaltioiden on säädettävä, että elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisen sopimuksen kohtuuttomat ehdot eivät sido kuluttajia niiden kansallisen lainsäädännön mukaisesti ja että sopimus jää muilta osin osapuolia sitovaksi, jos sopimus voi olla olemassa ilman kohtuuttomia ehtoja”.

16 Direktiivin 93/13 7 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Jäsenvaltioiden on kuluttajien ja kilpailevien elinkeinonharjoittajien edun vuoksi varmistettava, että on olemassa riittäviä ja tehokkaita keinoja kohtuuttomien ehtojen käytön lopettamiseksi elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisissä sopimuksissa.

2. Edellä 1 kohdassa tarkoitetut keinot sisältävät säännöksiä, joiden mukaisesti henkilöt ja järjestöt, joilla on kansallisen lainsäädännön mukaisesti laillinen etu suojella kuluttajia, voivat kansallisen lainsäädännön mukaisesti saattaa asian käsiteltäväksi tuomioistuimessa tai toimivaltaisessa viranomaisessa, jotka voivat päättää, ovatko

yleiseen käyttöön laaditut sopimusehdot luonteeltaan kohtuuttomia ja käyttää riittäviä ja tehokkaita keinoja tällaisten ehtojen käytön lopettamiseksi.

3. Kansallista lainsäädäntöä noudattaen 2 kohdassa tarkoitetut oikeudelliset keinot voidaan kohdistaa erikseen tai yhteisesti useisiin saman alan elinkeinonharjoittajiin tai näiden järjestöihin, jotka käyttävät samoja yleisiä sopimusehtoja tai samanlaisia ehtoja tai suosittavat niiden käyttöä."

17 Direktiivin 93/13 8 artiklassa säädetään, että "jäsenvaltiot voivat antaa tai pitää voimassa tämän direktiivin soveltamisalalla perustamissopimuksen mukaisia tiukempia säännöksiä varmistaakseen kuluttajalle suojelun korkeamman tason".

18 Direktiivin liitteessä, joka koskee direktiivin 3 artiklan 3 kohdassa tarkoitettuja ehtoja, olevan 1 kohdan e alakohdassa mainitaan "ehdot, joiden tarkoituksena tai seurauksena on: – – e) suhteettoman suuren korvauksen vaatiminen kuluttajalta, joka ei täytä velvollisuuksiaan".

Slovakian lainsäädäntö

19 Siviililain 52 §:ssä säädetään seuraavaa:

"1. 'Kuluttajasopimuksella' tarkoitetaan kaikenlaisia elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisiä sopimuksia niiden oikeudellisesta muodosta riippumatta.

2. Kuluttajasopimuksen ehtoja ja kaikkia sitä oikeussuhdetta, johon kuluttaja on sitoutunut, koskevia muita sääntöjä on sovellettava aina sopimuspuolena olevan kuluttajan eduksi. Erilliset sopimukset, joissa kierretään tai joiden tarkoituksena on kiertää näitä sääntöjä, ovat pätemättömiä.

– –

4. ’Kuluttajalla’ tarkoitetaan jokaista luonnollista henkilöä, joka ei kuluttajasopimusta tehdessään ja täytäntöönpannessaan harjoita elinkeinoaan tai muuta taloudellista toimintaa.”

20 Tämän lain 53 §:ssä säädetään seuraavaa:

”1. Kuluttajasopimuksessa ei saa olla ehtoja, jotka aiheuttavat kuluttajan vahingoksi huomattavan epätasapainon sopimuspuolten oikeuksien ja velvollisuuksien välillä (kohtuuton ehto). Sopimuksen pääkohteen määrittelyä ja hinnan riittävyyttä koskevaa sopimusehtoa ei pidetä kohtuuttomana, jos se on muotoiltu täsmällisesti, selkeästi ja ymmärrettävästi tai jos kohtuuttomasta ehdosta on erikseen neuvoteltu.

– –

4. Kuluttajasopimuksen kohtuuttomina ehtoina on pidettävä muun muassa ehtoja, joissa

– –

k) velvoitetaan kuluttaja, joka ei ole täyttänyt velvollisuuksiaan, maksamaan seuraamuksena suhteettoman suuri korvaus,

– –

5. Kuluttajasopimuksen kohtuuttomat ehdot ovat pätemättömiä.”

21 Kulutusluotoista annetun lain nro 258/2001 4 §:ssä, sellaisena kuin sitä sovelletaan pääasiassa, säädetään seuraavaa:

”Kulutusluottosopimus

1. Kulutusluottosopimus on tehtävä kirjallisesti sillä uhalla, että se on muuten pätemätön, ja kuluttaja saa tämän sopimuksen sopimuskappaleen.

2. Kulutusluottosopimuksessa on mainittava yleisten ehtojen lisäksi

– –

j) todellinen vuosikorko ja kaikki kuluttajalta perittävät luottoon liittyvät kulut, jotka on laskettu sopimuksentekohetkellä käytettävissä olevien tietojen perusteella,

– –

Jos kulutusluottosopimuksessa ei mainita 2 momentin – – j kohdassa mainittuja seikkoja, myönnettyä luottoa pidetään korottomana ja kuluttomana.”

22 Välimiesmenettelystä annetun lain nro 244/2002 45 §:ssä, sellaisena kuin sitä sovelletaan pääasiassa, säädetään seuraavaa:

”1. Tuomioistuin, joka on toimivaltainen päättämään ratkaisun täytäntöönpanosta tai erityissäännösten nojalla täytäntöönpanosta, voi keskeyttää ratkaisun täytäntöönpanoa koskevan menettelyn tai täytäntöönpanomenettelyn sen asianosaisen vaatimuksesta, jota vastaan välitystuomion täytäntöönpanoa on vaadittu.

– –

c) jos välitystuomiossa määrätään välitysmenettelyn osapuolen suoritettavaksi suoritus, joka on täysin mahdoton, lainvastainen tai hyvien tapojen vastainen.

2. Tuomioistuin, joka on toimivaltainen päättämään ratkaisun täytäntöönpanosta tai täytäntöönpanosta, keskeyttää välitystuomion täytäntöönpanoa koskevan menettelyn tai täytäntöönpanomenettelyn myös viran puolesta, jos se havaitsee välimiesmenettelyssä 1 momentin b tai c kohdassa tarkoitettuja sääntöjenvastaisuuksia."

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

23 Iveta Korčkovská, joka on noin 370 euron suuruista kuukausittaista työkyvyttömyyseläkettä saava vammainen henkilö, teki 26.2.2008 Pohotovost'in kanssa luottosopimuksen, jonka yleiset sopimusehdot olivat seuraavat. Lainattu summa oli 20 000 SKK (663,88 euroa) ja luottoon liittyvät kulut olivat 19 120 SKK (634,67 euroa). Korčkovská oli velvollinen maksamaan takaisin lainan ja kulut yhden vuoden sisällä 3 260 SKK:n (108,21 euroa) kuukausierissä. Tämän lainan todellinen vuosikorko oli näin ollen ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan 95,6 prosenttia, mutta tätä ei ollut mainittu sellaisenaan missään Pohotovost'in myöntämien lainojen yleisessä sopimusehdossa eikä tehdyssä lainasopimuksessa.

24 Velka on maksettava näiden yleisten sopimusehtojen 4 §:n mukaan kokonaan välittömästi, jos velallinen ei maksa kokonaan kahta peräkkäistä kuukausierää. Lisäksi näiden sopimusehtojen 6 §:ssä määrätään tällaisessa tilanteessa maksettavasta päivittäisestä viivästyskorosta, jonka suuruus on 0,25 prosenttia maksamattomasta määrästä ja jota on maksettava siitä päivästä lähtien, jona velka on maksettava, siihen päivään saakka, jolloin se on maksettu lopullisesti. Tällainen seuraamus vastaa 91,25 prosentin vuosikorkoa. Kansallinen tuomioistuin on tältä osin todennut, että siviilioikeudellisissa asioissa määrätyt viivästyskorkoseuraamukset eivät saa Slovakian lainsäädännön mukaan ylittää Euroopan keskuspankin ohjauskorkoa, joka on tällä hetkellä 1 prosentti korotettuna 8 prosenttiyksiköllä eli yhteensä 9 prosenttia.

25 Samojen yleisten sopimusehtojen 17 §:ssä määrätään, että luottosopimuksia koskevat riita-asiat ratkaistaan joko Stály rozhodcovský súdissa (pysyvä välitystuomioistuin) Bratislavassa tai kanteen nostavan sopimuspuolen valitsemassa toimivaltaisessa kansallisessa tuomioistuimessa. Lisäksi luotonantajan ja luotonsaajan välisiin suhteisiin sovelletaan sopimusehtojen 19 §:n mukaan siviililain säännösten sijaan kauppalain säännöksiä. Kansallinen tuomioistuin lisää, että pääasiassa kyseessä olevaan sopimukseen sisältyy eräälle asianajajalle annettu valtuutus, joka koskee Korčkovskán edustamista.

26 Koska Korčkovská ei ollut maksanut kahta peräkkäistä kuukausierää, Pohotovosť saattoi 9.10.2008 asian Stály rozhodcovský súdin ratkaistavaksi, ja tämä antoi 3.11.2008 välitystuomion, jossa asianomainen velvoitettiin maksamaan tälle yhtiölle 48 820 SKK (1 620,53 euroa), viivästyskorkoina 39 120 SKK (1 298,55 euroa) ja kuluina 9 928 SKK (329,55 euroa). Tämä tuomio tuli lainvoimaiseksi 15.12.2008 ja täytäntöönpanokelpoiseksi 18.12.2008.

27 Ulosottomies pyysi 9.3.2009 Okresný súd Stará Ľubovňalta (Stará Ľubovňan piirituomioistuin) lupaa 3 467 euron suuruisen summan perimiseksi. Kyseinen tuomioistuin lykkäsi 31.7.2009 antamallaan määräyksellä täytäntöönpanomenettelyn aloittamista vedoten hyvien tapojen vastaisuuteen niiden kantajan oikeudellisen edustajan täytäntöönpanomenettelyä koskevien kulujen osalta, jotka ylittivät 94,61 euroa, ja niiden viivästyskorkojen osalta, joiden suuruus on 0,25 prosenttia 1 298,52 euron suuruisesta summasta päivässä ja joita maksetaan 21.7.2008 lähtien velan maksamiseen saakka.

28 Pohotovosť haki 26.8.2009 muutosta tähän määräykseen Krajský súd v Prešovessa (Prešovin alueellinen tuomioistuin). Asociácia spotrebiteľských subjektov Slovenskan (slovakialainen kuluttajayhdistys, jäljempänä Asociácia) sallittiin esittävän Korčkovskán tueksi kirjelmän, jossa Asociácia ilmoitti kyseiselle tuomioistuimelle

Pohotovost'in Slovakiassa aloittamien täytäntöönpanomenettelyjen suuresta määrästä. Asociácia arvioi, että tämän yhtiön myöntämien lainojen yleiset sopimusehdot sisältävät kohtuuttomia ehtoja ja muodostavat sopimattomia kaupallisia menettelyjä, ja tästä syystä se ehdotti, että kansallinen tuomioistuin pyytäisi unionin tuomioistuimelta ennakkoratkaisua SEUT 267 artiklan mukaisesti.

29 Krajský súd v Prešove arvioi, että Asociácian toimittama kirjelmä sisälsi seikkoja, jotka sen on tutkittava viran puolesta, ja päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) a) Onko prosenttiyksikköinä ilmaistu tieto kuluttajalle aiheutuvista kokonaiskustannuksista (todellinen vuosikorko) niin tärkeä, että jos sitä ei ole mainittu sopimuksessa, ei voida katsoa, että kulutusluoton kustannukset olisi ilmoitettu avoimesti, riittävän selkeästi ja ymmärrettävästi?

b) Voiko –– direktiivillä 93/13 –– vahvistettu kuluttajansuoja merkitä sitä, että myös kustannuksia koskevaa kulutusluottosopimuksen sopimusehtoa voidaan pitää kohtuuttomana sillä perustella, että se ei ole riittävän avoin ja ymmärrettävä, koska sopimuksessa ei mainita prosenttiyksikköinä ilmaistua tietoa kulutusluoton kokonaiskustannuksista ja koska (luoton) kustannukset on ilmaistu ainoastaan rahasummana, joka muodostuu useista eri kustannuksista, joista osa mainitaan sopimuksessa ja osa yleisissä sopimusehdoissa?

2) a) Onko –– direktiiviä 93/13 –– tulkittava siten, että kansallisen tuomioistuimen, jonka käsiteltäväksi on saatettu sellaisen välitystuomion pakkotäytäntöönpanoa koskeva hakemus, joka on lainvoimainen ja joka on annettu kuluttajan osallistumatta asian käsittelyyn, on jopa viran puolesta tutkittava,

onko luotonantajan ja kuluttajan välillä tehdyssä luottosopimuksessa määrätty seuraamus oikeasuhteinen, jos tuomioistuimella on käytössään oikeudellista ja tosiasiallista tilannetta koskevat tarvittavat tiedot ja jos se voi myös kansallisten menettelysääntöjen mukaan suorittaa tällaisen arvioinnin kansalliseen oikeuteen perustuvien vastaavien menettelyjen yhteydessä?

b) Jos on kyse sopimusehdosta, jossa siitä, ettei kuluttaja ole noudattanut velvollisuuksiaan, määrätään seuraamus, joka ei ole oikeasuhteinen, onko kyseisen tuomioistuimen tehtävä kaikki kansallisen oikeuden perusteella tästä seuraavat päätelmät sen varmistamiseksi, että tähän sopimusehtoon ei voida vedota kyseistä kuluttajaa vastaan?

c) Voidaanko katsoa, että sopimusehto, jossa määrätään seuraamuksesta, jonka suuruus on 0,25 prosenttia luoton määrästä viivästyspäivältä eli 91,25 prosenttia vuodessa, on kohtuuton, koska se ei ole oikeasuhteinen?

3) Voiko kuluttajansuoja merkitä kulutusluottosopimuksiin sovellettavan unionin lainsäädännön (direktiivi [93/13] sekä –– direktiivin 87/102 –– kumoamisesta –– annettu –– direktiivi 2008/48 ––) soveltamisen yhteydessä sitä, että jos sopimuksella kierretään säännöksiä, jotka on annettu kulutusluottoja ottavien kuluttajien suojelemiseksi, ja jos on jo esitetty välitystuomion perusteella tehdyn päätöksen täytäntöönpanoa koskeva hakemus, tuomioistuin voi keskeyttää täytäntöönpanon tai sallia ainoastaan myönnetyn luoton maksamatta olevan määrän täytäntöönpanon velkojan kustannuksella, jos kansalliset säännökset mahdollistavat sen, että se voi arvioida välitystuomiota tällä tavalla, ja jos tuomioistuimella on käytössään oikeudellista ja tosiasiallista tilannetta koskevat tarvittavat tiedot?”

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

30 Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 104 artiklan 3 kohdan ensimmäisessä alakohdassa määrätään, että jos ennakkoratkaisukysymykseen annettava vastaus on selvästi johdettavissa oikeuskäytännöstä, unionin tuomioistuin voi julkisasiamiestä kuultuaan koska tahansa ratkaista asian perustellulla määräyksellä.

31 Unionin tuomioistuin katsoo, että tässä asiassa on kyse tällaisesta tilanteesta.

Tutkittavaksi ottaminen

32 Pohotovosť katsoo kirjallisissa huomautuksissaan yhtäältä, että tiettyihin ennakkoratkaisukysymyksiin voidaan vastata työjärjestyksen 104 artiklan 3 kohdan nojalla annetulla määräyksellä. Toisaalta se katsoo erityisesti, että ensimmäinen ja kolmas kysymys eivät koske unionin oikeuden tulkintaa ja että kansallinen tuomioistuin ei ole yleisesti ottaen noudattanut velvollisuuttaan ratkaista kansallisen oikeuden alaan kuuluvat kysymykset ennen asian saattamista unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi SEUT 267 artiklassa määrätyllä tavalla.

33 Tältä osin on riittävää todeta, että vaikka tietyissä olosuhteissa voi olla eduksi, että puhtaasti kansallisen oikeuden alaan kuuluvat kysymykset ratkaistaan ennen ennakkoratkaisupyynnön esittämistä unionin tuomioistuimelle, kansallisilla tuomioistuimilla on rajoittamaton oikeus saattaa asia unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi, jos ne katsovat, että niiden käsiteltävänä olevassa asiassa on kysymys unionin

oikeuden säännösten tai määräysten tulkinnasta tai pätevyyden arvioinnista, mistä niiden on annettava ratkaisu (yhdistetyt asiat C-188/10 ja C-189/10, Melki ja Abdeli, tuomio 22.6.2010, Kok., s. I-5667, 41 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

34 Kansallisen tuomioistuimen esittämistä ennakkoratkaisukysymyksistä on todettava, että ne koskevat unionin oikeuden tulkintaa.

35 Näihin Krajský súd v Prešoven esittämiin kysymyksiin on näin ollen vastattava.

Toisen kysymyksen a kohta

36 Kansallinen tuomioistuin tiedustelee toisen kysymyksensä a kohdassa, jota on tarkasteltava ensimmäiseksi, että edellyttääkö direktiivi 93/13, että kansallisen tuomioistuimen, jonka käsiteltäväksi on saatettu sellaisen välitystuomion pakkotäytäntöönpanoa koskeva hakemus, joka on lainvoimainen ja joka on annettu kuluttajan osallistumatta asian käsittelyyn, on jopa viran puolesta tutkittava, onko luotonantajan ja kuluttajan välillä tehdyssä luottosopimuksessa määrätty ja välitystuomiossa vahvistettu seuraamus kohtuuton, jos tuomioistuimella on käytössään oikeudellista ja tosiasiallista tilannetta koskevat tarvittavat tiedot ja jos se voi kansallisten menettelysääntöjen mukaan suorittaa tällaisen arvioinnin kansalliseen oikeuteen perustuvien vastaavien menettelyjen yhteydessä.

37 Direktiivillä 93/13 toteutettu suojajärjestelmä perustuu vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan ajatukseen siitä, että kuluttaja on elinkeinonharjoittajaan nähden heikompi osapuoli sekä neuvotteluaseman että tietojen puolesta, mikä johtaa kuluttajan sitoutumaan elinkeinonharjoittajan ennakolta laatimiin sopimusehtoihin ilman, että

hän voisi vaikuttaa niiden sisältöön (yhdistetyt asiat C-240/98–C-244/98, Océano Grupo Editorial ja Salvat Editores, tuomio 27.6.2000, Kok., s. I-4941, 25 kohta ja asia C-168/05, Mostaza Claro, tuomio 26.10.2006, Kok., s. I-10421, 25 kohta).

38 Tämän heikomman aseman takia direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohdassa säädetään, että kohtuuttomat ehdot eivät sido kuluttajia. Kuten oikeuskäytännöstä ilmenee, kyseessä on pakottava säännös, jolla pyritään korvaamaan muodollinen tasapaino, joka sopimuksessa perustetaan sopimuspuolten oikeuksien ja velvollisuuksien välille, todellisella tasapainolla, jolla voidaan palauttaa sopimuspuolten välinen yhdenvertaisuus (em. asia Mostaza Claro, tuomion 36 kohta ja asia C-243/08, Pannon GSM, tuomio 4.6.2009, Kok., s. I-4713, 25 kohta).

39 Unionin tuomioistuin on myös korostanut useaan otteeseen, että direktiivissä 93/13 tavoitellun suojan varmistamiseksi kuluttajan ja elinkeinonharjoittajan välistä epätasa-arvoista tilannetta voidaan tasoittaa ainoastaan sopimuspuolten ulkopuolisten kolmansien aktiivisilla toimenpiteillä (em. yhdistetyt asiat Océano Grupo Editorial ja Salvat Editores, tuomion 27 kohta; em. asia Mostaza Claro, tuomion 26 kohta ja asia C-40/08, Asturcom Telecomunicaciones, tuomio 6.10.2009, Kok., s. I-9579, 31 kohta).

40 Unionin tuomioistuin on katsonut näiden periaatteiden valossa, että kansallisilla tuomioistuimilla on velvollisuus viran puolesta tutkia sopimusehdon kohtuuttomuus (em. asia Asturcom Telecomunicaciones, tuomion 32 kohta).

41 Tuomioistuimen mahdollisuus tutkia viran puolesta tietyn sopimusehdon kohtuuttomuus on keino, jonka avulla voidaan samanaikaisesti saavuttaa direktiivin 93/13 6 artiklassa asetettu tavoite eli sen estäminen, että kohtuuton ehto sitoisi yksittäistä kuluttajaa, ja edistää tämän direktiivin 7 artiklassa tarkoitetun tavoitteen toteuttamista, koska tällaisella tutkimisella voi olla sellainen vaikutus, joka osaltaan saa elinkeinonharjoittajan luopumaan kohtuuttomien ehtojen käytöstä niissä sopimuksissa, joita se

tekee kuluttajien kanssa (asia C-473/00, Cofidis, tuomio 21.11.2002, Kok., s. I-10875, 32 kohta ja em. asia Mostaza Claro, tuomion 27 kohta).

42 Tätä tuomioistuimelle annettua mahdollisuutta on pidetty tarpeellisena tosiasiallisen kuluttajansuojan turvaamiseksi, kun otetaan huomioon muun muassa se vähäistä suurempi vaara, että kuluttaja ei tunne oikeuksiaan tai kohtaa vaikeuksia niiden käyttämisessä (em. asia Cofidis, tuomion 33 kohta ja em. asia Mostaza Claro, tuomion 28 kohta).

43 Direktiivillä annetaan kuluttajansuojaa siis tilanteissa, joissa kuluttaja, joka on tehnyt elinkeinonharjoittajan kanssa kohtuuttoman sopimusehdon sisältävän sopimuksen, pidättyy vetoamasta tämän sopimusehdon kohtuuttomuuteen joko sen vuoksi, ettei hän tunne oikeuksiaan, tai sen vuoksi, että hän luopuu niihin vetoamisesta oikeudenkäynnistä aiheutuvien kulujen vuoksi (em. asia Cofidis, tuomion 34 kohta).

44 Kuten kansallinen tuomioistuin näyttää katsovan ennakkoratkaisupyynnössään, tällainen suoja on perusteltua erityisesti silloin, kun pääasiassa kyseessä olevaan luottosopimukseen sisältyy valtuutus, joka on annettu velkojan valitsemalle asianajajalle, jonka on edustettava velallisena olevaa kuluttajaa, joka voi valita edustajakseen toisen asianajajan ainoastaan siinä tapauksessa, että hän maksaa sopimussakon, jonka suuruus on 15 prosenttia luoton määrästä.

45 Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan unionin oikeudessa ei tosin edellytetä, että kansallisen tuomioistuimen olisi jätettävä soveltamatta kansallisia menettelysääntöjä, joiden perusteella ratkaisu, kuten esimerkiksi välitystuomio, on lainvoimainen, vaikka siten olisi mahdollista lopettaa kyseisellä ratkaisulla tapahtunut

unionin oikeuden, olipa kyse minkälaisesta unionin oikeuden säännöksestä hyvänsä, loukkaus (em. asia Asturcom Telecomunicaciones, tuomion 37 kohta).

46 Unionin tuomioistuimella on jo ollut tältä osin tilaisuus täsmentää, että sekä oikeusrauhan ja oikeussuhteiden vakauden että hyvän lainkäytön varmistamiseksi on tärkeää, että kaikkien käytettävissä olevien oikeussuojakeinojen käytön tai näitä oikeussuojakeinoja varten säädettyjen määräaikojen umpeenkulumisen jälkeen lopullisiksi tulleita tuomioistuinten ratkaisuja ei voida enää saattaa kyseenalaisiksi (em. asia Asturcom Telecomunicaciones, tuomion 36 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

47 Koska unioni ei ole antanut asiasta säännöksiä, jäsenvaltioiden asiana on näin ollen säätää sisäisessä oikeusjärjestyksessään oikeusvoiman periaatteen yksityiskohtaisesta toteuttamisesta jäsenvaltioiden menettelyllisen autonomian periaatteen nojalla. Nämä säännöt eivät kuitenkaan saa olla epäedullisempia kuin ne säännöt, jotka koskevat samankaltaisia jäsenvaltion sisäiseen oikeuteen perustuvia vaatimuksia (vastaavuusperiaate), eikä niillä saada tehdä unionin oikeusjärjestyksessä tunnustettujen oikeuksien käyttämistä käytännössä mahdottomaksi tai suhteettoman vaikeaksi (tehokkuusperiaate) (em. asia Asturcom Telecomunicaciones, tuomion 38 kohta).

48 Vastaavuusperiaatteesta on todettava, että sen mukaan kansallisessa oikeudessa asetetut edellytykset unionin oikeuden sääntöön nojautumiseksi viran puolesta eivät saa olla epäedullisempia kuin edellytykset, jotka koskevat samankaltaisten jäsenvaltion sisäiseen oikeuteen perustuvien sääntöjen soveltamista viran puolesta (em. asia Asturcom Telecomunicaciones, tuomion 49 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

49 Tältä osin on kuitenkin täsmennettävä, että direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohta on pakottava säännös. On lisäksi korostettava, että unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan kyseinen direktiivi on kokonaisuudessaan toimenpide, joka on välttämätön Euroopan unionille annettujen tehtävien täyttämiseksi ja erityisesti elintason

ja elämänlaadun parantamiseksi koko unionissa (ks. em. asia Mostaza Claro, tuomion 37 kohta ja em. asia Asturcom Telecomunicaciones, tuomion 51 kohta).

50 Kun otetaan huomioon yleisen edun, johon direktiivissä 93/13 kuluttajille taattu suoja perustuu, luonne ja merkityksellisyys, kyseisen direktiivin 6 artiklan on katsottava olevan sellaisia kansallisia sääntöjä vastaava normi, jotka kuuluvat kansallisen oikeusjärjestyksen perusteisiin (em. asia Asturcom Telecomunicaciones, tuomion 52 kohta).

51 Tästä seuraa muun muassa, että kun kansallisen tuomioistuimen, jonka käsiteltävänä on lopullisen välitystuomion pakkotäytäntöönpanoa koskeva hakemus, on kansallisten menettelysääntöjen mukaan tutkittava viran puolesta, onko välityslauseke kansallisen oikeusjärjestyksen perusteisiin kuuluvien sääntöjen vastainen, sen on myös tutkittava viran puolesta, onko tällainen välityslauseke kohtuuton kyseessä olevan direktiivin 6 artiklan valossa, kun sillä on käytössään tältä osin tarvittavat oikeudelliset seikat ja tosiseikat (ks. vastaavasti em. asia Pannon GSM, tuomion 32 kohta ja em. asia Asturcom Telecomunicaciones, tuomion 53 kohta).

52 Pääasiassa on ilmeistä, että välimiesmenettelyä koskevassa kansallisessa lainsäädännössä asetetaan kansallisen tuomioistuimen antamien tietojen mukaisesti tuomioistuimelle velvollisuus keskeyttää välitystuomiossa määrätyn suorituksen täytäntöönpano, kun tällainen suoritus on lainvastainen tai hyvien tapojen vastainen. Kyseinen tuomioistuin katsoo lisäksi, että jokainen kuluttajan kanssa tehdyn sopimuksen kohtuuton ehto on kansallisen oikeuden mukaan hyvien tapojen vastainen, koska se aiheuttaa lojaliteettiperiaatteen vastaisesti kuluttajan vahingoksi huomattavan epätasapainon elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan oikeuksien ja velvollisuuksien välille.

53 Samoin kuin edellä mainitussa asiassa Asturcom Telecomunicaciones annetun tuomion taustalla olleessa tilanteessa kyseisen tuomioistuimen on siten pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa tilanteessa, jossa tuomioistuin, jonka käsiteltäväksi on saatettu välitystuomion täytäntöönpanoa koskeva asia, voi myös viran puolesta keskeyttää tämän välitystuomion täytäntöönpanon, kun tässä välitystuomiossa määrätään kyseisen osapuolen suoritettavaksi suoritus, joka on täysin mahdoton, lainvastainen tai hyvien tapojen vastainen, jopa viran puolesta tutkittava täytäntöönpanoa koskevan menettelyn yhteydessä, onko luotonantajan ja kuluttajan välillä tehdyssä luottosopimuksessa määrätty seuraamus kohtuuton, jos tuomioistuimella on käytössään oikeudellista ja tosiasiallista tilannetta koskevat tarvittavat tiedot.

54 Toisen kysymyksen a kohtaan on näin ollen vastattava, että direktiivi 93/13 edellyttää sitä, että kansallisen tuomioistuimen, jonka käsiteltäväksi on saatettu sellaisen välitystuomion pakkotäytäntöönpanoa koskeva hakemus, joka on lainvoimainen ja joka on annettu kuluttajan osallistumatta asian käsittelyyn, on jopa viran puolesta tutkittava, onko luotonantajan ja kuluttajan välillä tehdyssä luottosopimuksessa määrätty ja välitystuomiossa vahvistettu seuraamus kohtuuton, jos tällä tuomioistuimella on käytössään oikeudellista ja tosiasiallista tilannetta koskevat tarvittavat tiedot ja jos tämä tuomioistuin voi kansallisten menettelysääntöjen mukaan suorittaa tällaisen arvioinnin kansalliseen oikeuteen perustuvien vastaavien menettelyjen yhteydessä.

Toisen kysymyksen b ja c kohta

55 Kansallinen tuomioistuin tiedustelee toisen kysymyksensä b ja c kohdassa yhtäältä, voidaanko katsoa, että luottosopimukseen sisältyvä sopimusehto, jossa määrätään silloin, kun kuluttaja ei maksa suoritustaan, seuraamuksesta, jonka suuruus on 0,25 prosenttia luoton määrästä päivässä eli 91,25 prosenttia luoton määrästä vuodessa, on direktiivin 93/13 3 ja 4 artiklassa tarkoitetulla tavalla kohtuuton, koska se ei ole oikeasuhteinen, ja toisaalta, että jos näin on, onko kansallisen tuomioistuimen, joka

toteaa, ettei sopimusehto ole oikeasuhteinen, estettävä se, että tällaiseen sopimusehtoon voitaisiin vedota kuluttajaa vastaan.

56 Tältä osin on todettava, että direktiivin 93/13 3 artiklassa, jossa viitataan lojaliteettiperiaatteeseen sekä osapuolten oikeuksien ja velvollisuuksien huomattavan epätasapainon käsitteeseen, määritellään vain abstraktilla tavalla ne seikat, jotka tekevät kohtuuttoman sopimusehdosta, josta ei ole erikseen neuvoteltu (ks. vastaavasti asia C-478/99, komissio v. Ruotsi, tuomio 7.5.2002, Kok., s. I-4147, 17 kohta ja asia C-237/02, Freiburger Kommunalbauten, tuomio 1.4.2004, Kok., s. I-3403, 19 kohta).

57 Tämän direktiivin 3 artiklan 2 kohdassa kuitenkin säädetään, että sopimusehtoa ei koskaan pidetä erikseen neuvoteltuna, jos se on ennakolta laadittu eikä kuluttaja ole näin ollen voinut vaikuttaa sen sisältöön, varsinkaan ennakolta muotoiltujen vakiosopimusten yhteydessä, mistä pääasiassa näyttää olevan kyse.

58 Direktiivin 93/13 3 artiklan 3 kohdassa mainitussa liitteessä on ohjeellinen luettelo, joka ei ole tyhjentävä, niistä ehdoista, joita voidaan pitää kohtuuttomina, ja näihin ehtoihin kuuluvat tässä liitteessä olevan 1 kohdan e alakohdan mukaan ehdot, ”joiden tarkoituksena tai seurauksena on –– suhteettoman suuren korvauksen vaatiminen kuluttajalta, joka ei täytä velvollisuuksiaan”.

59 Siltä osin kuin on kyse siitä, onko tietty sopimusehto kohtuuton vai ei, direktiivin 93/13 4 artiklassa säädetään, että sitä arvioitaessa on otettava huomioon sopimuksen kohteena olevien tavaroiden ja palvelujen luonne ja kaikki sopimuksentekohetkellä vallinneet sopimuksen tekoon liittyvät olosuhteet. On todettava, että tässä

asiayhteydessä on myös arvioitava seurauksia, joita kyseisellä ehdolla voi olla sopimukseen sovellettavan lainsäädännön puitteissa, mikä edellyttää kansallisen oikeusjärjestyksen arviointia (em. asia Freiburger Kommunalbauten, tuomion 21 kohta).

60 Tästä seuraa, että unionin tuomioistuin voi SEUT 267 artiklassa sille myönnetyn unionin oikeuden tulkintaa koskevan toimivallan puitteissa tulkita yleisiä kriteerejä, joita unionin lainsäätäjä on käyttänyt kohtuuttoman sopimusehdon käsitteen määrittelemiseksi. Sen sijaan unionin tuomioistuin ei voi lausua näiden yleisten kriteerien soveltamisesta tiettyyn sopimusehtoon, jota on tarkasteltava yksittäistapauksen seikat huomioon ottaen, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen on määriteltävä, onko pääasiassa kyseessä olevan kaltaista sopimusehtoa, jossa määrätään kansallisen tuomioistuimen esittämien toteamusten mukaan suhteettoman suuresta korvauksesta, pidettävä kohtuuttomana, kun otetaan huomioon kaikki sopimuksen tekoon liittyvät olosuhteet (ks. vastaavasti em. asia Freiburger Kommunalbauten, tuomion 22 ja 25 kohta).

61 Jos kyseinen tuomioistuin päätyy siihen, että pääasiassa kyseessä oleva sopimusehto on direktiivissä 93/13 tarkoitetulla tavalla kohtuuton, on muistettava, että tällainen sopimusehto ei sido tämän direktiivin 6 artiklan 1 kohdan mukaan kuluttajaa kansallisessa lainsäädännössä säädettyjen edellytysten mukaisesti ja että kyseisen tuomioistuimen on tämän saman säännöksen mukaan arvioitava, voiko sopimus olla olemassa ilman tätä mahdollisesti kohtuutonta sopimusehtoa.

62 Kyseisen tuomioistuimen on siten tehtävä tällaisessa tilanteessa kaikki kansallisen oikeuden perusteella tästä seuraavat päätelmät sen varmistamiseksi, että kyseinen sopimusehto ei sido kyseistä kuluttajaa (ks. vastaavasti em. asia Asturcom Telecomunicaciones, tuomion 59 kohta).

63 Edellä esitetyn perusteella toisen kysymyksen b ja c kohtaan on vastattava, että kansallisen tuomioistuimen on määriteltävä, onko pääasiassa kyseessä olevan kaltaista luottosopimuksen sopimusehtoa, jossa määrätään kyseisen tuomioistuimen esittämien toteamusten mukaan suhteettoman suuresta kuluttajalta perittävästä seuraamuksesta, pidettävä kaikki sopimuksen tekoon liittyvät olosuhteet huomioon ottaen kohtuuttomana direktiivin 93/13 3 ja 4 artiklassa tarkoitetulla tavalla. Jos näin on, kyseisen tuomioistuimen on tehtävä tällaisessa tilanteessa kaikki kansallisen oikeuden perusteella tästä seuraavat päätelmät sen varmistamiseksi, että kyseinen sopimusehto ei sido kyseistä kuluttajaa.

Ensimmäinen kysymys

64 Kansallinen tuomioistuin tiedustelee ensimmäisessä kysymyksessään pääasiallisesti, onko kulutusluottosopimuksessa oleva maininta direktiivin 87/102 4 artiklan 2 kohdan a alakohdassa tarkoitetusta todellisesta vuosikorosta välttämätön tieto tämänkaltaisessa sopimuksessa ja voidaanko tällaisen maininnan puuttumisen perusteella näin ollen katsoa direktiivin 93/13 4 artiklan 2 kohdassa tarkoitetulla tavalla, että tämän sopimuksen sopimusehtoja ei ole laadittu selkeästi ja ymmärrettävästi, jolloin kyseinen tuomioistuin voi arvioida tästä luotosta aiheutuvia kustannuksia koskevan sopimusehdon mahdollista kohtuuttomuutta tämän viimeksi mainitun direktiivin 3 artiklassa tarkoitetulla tavalla.

65 Aluksi on todettava, että kun otetaan huomioon pääasiassa kyseessä olevan lainasopimuksen tekopäivä ja tämän määräyksen 11 kohdassa esitetyt täsmennykset, tähän ennakkoratkaisukysymykseen on vastattava direktiivin 87/102 eikä direktiivin 2008/48 perusteella.

66 Unionin tuomioistuin on jo tältä osin todennut, että direktiivillä 87/102 tavoiteltu päämäärä on kuluttajansuojan vähimmäisvaatimusten noudattamisen varmistaminen kulutusluottojen alalla (asia C-429/05, Rampion ja Godard, tuomio 4.10.2007, Kok., s. I-8017, 47 kohta ja asia C-509/07, Scarpelli, tuomio 23.4.2009, Kok., s. I-3311, 25 kohta). Tässä direktiivissä, kuten ilmenee sen 15 artiklasta ja johdanto-osan 25. perustelukappaleesta, joiden mukaan direktiivillä ei estetä jäsenvaltioita pitämästä voimassa tai antamasta kuluttajia tehokkaammin suojaavia säännöksiä, säädetään ainoastaan kulutusluottoon liittyvien kansallisten säännösten vähimmäistason yhdenmukaistamisesta (em. asia Rampion ja Godard, tuomion 18 kohta).

67 Unionin tuomioistuin on myös toistuvasti todennut, että direktiivin 87/102 antamisella, kuten sen perustelukappaleista ilmenee, on ollut kaksi tavoitetta, jotka ovat yhtäältä kulutusluottoja koskevien yhteismarkkinoiden luomisen varmistaminen (kolmas, neljäs ja viides perustelukappale) ja toisaalta tällaisia luottoja ottavien kuluttajien suojaamisen varmistaminen (kuudes, seitsemäs ja yhdeksäs perustelukappale) (asia C-208/98, Berliner Kindl Brauerei, tuomio 23.3.2000, Kok., s. I-1741, 20 kohta ja asia C-264/02, Cofinoga, tuomio 4.3.2004, Kok., s. I-2157, 25 kohta).

68 Direktiivin 87/102 4 artiklassa vaaditaan kuluttajien suojaamiseksi kohtuuttomilta luottoehdoilta ja sen mahdollistamiseksi, että he ovat täysin tietoisia hyväksymänsä sopimuksen tulevan täytäntöönpanon ehdoista, että luotonsaajan on saatava sopimuksen tekemisen aikaan tietoonsa kaikki sellaiset seikat, joilla saattaa olla vaikutusta hänen sitoumuksensa ulottuvuuteen (em. asia Berliner Kindl Brauerei, tuomion 21 kohta).

69 Direktiivin 87/102 4 artiklan 1 ja 2 kohdassa säädetään, että luottosopimus on tehtävä kirjallisesti ja että tässä kirjallisessa sopimuksessa on mainittava todellinen vuosikorko ja ehdot, joiden nojalla sitä voidaan muuttaa. Tämän direktiivin 1 a artiklassa vahvistetaan todellisen vuosikoron laskentatapa, ja sen 4 kohdan a alakohdassa täsmennetään, että vuosikorko on laskettava, ”kun luottosopimus tehdään” (ks. vastaavasti em. asia Cofinoga, tuomion 23 kohta).

70 Luoton kokonaiskustannusten ilmoittaminen kuluttajalle siten, että korkokanta on laskettu yhden ainoan matemaattisen kaavan mukaisesti, on siis oleellisen tärkeää. Tällä ilmoittamisella, jonka direktiivin 87/102 3 artiklan mukaan on tapahduttava jo ilmoitteluvaiheessa, myötävaikutetaan markkinoiden avoimuuteen, koska kuluttajalla on sen avulla mahdollisuus vertailla luottotarjouksia. Toisaalta kuluttajalla on sen ansiosta mahdollisuus arvioida sitoumuksensa ulottuvuutta (em. asia Cofinoga, tuomion 26 kohta).

71 Näin ollen se, että luottosopimuksessa ei ole pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa tilanteessa direktiivin 87/102 kannalta oleellisen tärkeää mainintaa todellisesta vuosikorosta, voi olla ratkaiseva tekijä, kun kansallinen tuomioistuin arvioi, onko luotosta aiheutuvia kustannuksia koskeva lainasopimuksen sopimusehto, jossa ei ole tällaista mainintaa, laadittu direktiivin 93/13 4 artiklassa tarkoitetulla tavalla selkeästi ja ymmärrettävästi.

72 Jos näin ei ole, kansallinen tuomioistuin voi arvioida tällaisen sopimusehdon kohtuuttomuutta direktiivin 93/13 3 artiklassa tarkoitetulla tavalla. Vaikka tämän sopimusehdon voidaan katsoa kuuluvan tässä artiklassa tarkoitetun poikkeuksen alaan, on muistettava, että tämän direktiivin 4 artiklan 2 kohdassa tarkoitetut sopimusehdot kuuluvat direktiivillä 93/13 säännellylle alalle ja ainoastaan siinä tapauksessa, että toimivaltainen kansallinen tuomioistuin yksittäistapauksen tutkittuaan katsoo, että elinkeinonharjoittaja on laatinut ne selkeästi ja ymmärrettävästi, niiden kohtuuttomuutta ei voida arvioida (ks. asia C-484/08, Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid, tuomio 3.6.2010, Kok., s. I-4785, 32 kohta).

73 Pääasiassa voidaan siten arvioida lainasopimuksen sopimusehdon, jossa ei ole mainintaa todellisesta vuosikorosta, kohtuuttomuutta direktiivin 93/13 valossa, ja kansallinen tuomioistuin voi tältä osin, kuten tämän määräyksen 53 kohdassa on todettu, arvioida tällaista sopimusehtoa viran puolesta. Kuten tämän määräyksen 60 kohdassa on muistutettu, kansallisen tuomioistuimen on tällaisessa tilanteessa arvioitava,

voiko se, että luotosta aiheutuvia kustannuksia koskevassa kulutusluottosopimuksen sopimusehdossa ei ole mainittu todellista vuosikorkoa, tehdä tästä sopimusehdosta kohtuuttoman direktiivin 93/13 3 ja 4 artiklassa tarkoitetulla tavalla, kun otetaan huomioon kaikki pääasiassa kyseessä olevan sopimuksen tekoon liittyvät olosuhteet.

74 Kansallisen tuomioistuimen toimittamista tiedoista kuitenkin ilmenee, että direktiivin 87/102 täytäntöönpanosta annetun lain nro 258/2001 4 §:ssä säädetään, että kulutusluottosopimuksessa on mainittava todellinen vuosikorko ja että jos tällaista mainintaa ei ole, myönnettyä luottoa pidetään korottomana ja kuluttomana.

75 Tämän direktiivin 14 artiklassa asetetaan jäsenvaltioille velvollisuus huolehtia siitä, että luottosopimuksella ei poiketa kuluttajan vahingoksi tämän direktiivin täytäntöön panemiseksi annettavista tai tätä direktiiviä vastaavista kansallisista säännöksistä.

76 Näin ollen direktiiviä 87/102 on pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa tilanteessa ja ilman, että olisi tarpeen arvioida direktiivin 93/13 valossa sopimusehdon, jossa ei ole mainittu todellista vuosikorkoa, kohtuuttomuutta, tulkittava siten, että sillä mahdollistetaan se, että kansallinen tuomioistuin soveltaa viran puolesta säännöksiä, joilla saatetaan tämän viimeksi mainitun direktiivin 4 artikla osaksi kansallista oikeusjärjestystä ja joissa säädetään, että siitä, että todellista vuosikorkoa ei ole mainittu kulutusluottosopimuksessa, seuraa, että myönnettyä luottoa pidetään korottomana ja kuluttomana (ks. analogisesti direktiivin 87/102 11 artiklan 2 kohdan osalta em. asia Rampion ja Godard, tuomion 69 kohta).

77 Ensimmäiseen kysymykseen on näin ollen vastattava, että se, että kulutusluottosopimuksessa ei ole pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa tilanteessa direktiivin 87/102 kannalta oleellisen tärkeää mainintaa todellisesta vuosikorosta, voi olla ratkaiseva tekijä, kun kansallinen tuomioistuin arvioi, onko luotosta aiheutuvia kustannuksia

koskeva kulutusluottosopimuksen sopimusehto, jossa ei ole tällaista mainintaa, laadittu direktiivin 93/13 4 artiklassa tarkoitetulla tavalla selkeästi ja ymmärrettävästi. Jos näin ei ole, kyseinen tuomioistuin voi myös viran puolesta arvioida, voiko se, että luotosta aiheutuvia kustannuksia koskevassa kyseisen sopimuksen sopimusehdossa ei ole mainittu todellista vuosikorkoa, tehdä tästä sopimusehdosta kohtuuttoman direktiivin 93/13 3 ja 4 artiklassa tarkoitetulla tavalla, kun otetaan huomioon kaikki tämän sopimuksen tekoon liittyvät olosuhteet. Siitä huolimatta, että kyseistä sopimusta voidaan tulkita direktiivin 93/13 valossa, direktiiviä 87/102 on kuitenkin tulkittava siten, että sillä mahdollistetaan se, että kansallinen tuomioistuin soveltaa viran puolesta säännöksiä, joilla saatetaan tämän viimeksi mainitun direktiivin 4 artikla osaksi kansallista oikeusjärjestystä ja joissa säädetään, että siitä, että todellista vuosikorkoa ei ole mainittu kulutusluottosopimuksessa, seuraa, että myönnettyä luottoa pidetään korottomana ja kuluttomana.

Kolmas kysymys

78 Kansallinen tuomioistuin tiedustelee tässä kysymyksessään, että jos se päätyy siihen, että direktiivien 87/102 ja 93/13 säännöksiä ei ole noudatettu, voiko se keskeyttää pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa tilanteessa kuluttajansuojaa koskevien unionin säännösten mukaisesti lainasopimuksessa olevan välityslausekkeen nojalla annetun lopullisen välitystuomion täytäntöönpanon tai rajoittaa sen täytäntöönpanoa.

79 Tältä osin on muistettava, että unionin tuomioistuimella ei ole SEUT 267 artiklan nojalla toimivaltaa soveltaa unionin oikeussääntöjä tiettyyn yksittäistapaukseen, vaan sen on pelkästään tulkittava perustamissopimusta ja unionin toimielinten

säädöksiä (asia C-291/03, MyTravel, tuomio 6.10.2005, Kok., s. I-8477, 43 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

80 Kansallinen tuomioistuin pyytää tässä kysymyksessä unionin tuomioistuinta ilmoittamaan, voiko kansallinen tuomioistuin, kun otetaan huomioon unionin tuomioistuimen ensimmäiseen ja toiseen ennakkoratkaisukysymykseen antamat vastaukset, rajoittaa pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa tilanteessa unionin oikeuden ja kansallisen oikeuden mukaisesti pääasiassa kyseessä olevan lopullisen välitystuomion täytäntöönpanoa siten, että se rajoittuu pelkästään kulutusluoton maksamatta olevaan määrään.

81 Tähän kysymykseen ei ole syytä vastata, koska tähän kysymykseen vastaaminen merkitsisi sitä, että unionin tuomioistuin ottaisi kantaa siihen, miten kahden ensimmäisen kysymyksen yhteydessä tulkittuja oikeussääntöjä on sovellettava konkreettisesti esillä olevan asian tosiseikkoihin, ja koska kansallisella tuomioistuimella on joka tapauksessa näihin kysymyksiin annettujen vastausten perusteella käytettävissään tulkintaohjeet, jotka ovat tarpeen sen käsiteltävänä olevan asian ratkaisemiseksi.

Oikeudenkäyntikulut

82 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (kahdeksas jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) **Kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5.4.1993 annettu neuvoston direktiivi 93/13/ETY edellyttää sitä, että kansallisen tuomioistuimen, jonka käsiteltäväksi on saatettu sellaisen välitystuomion pakkotäytäntöönpanoa koskeva hakemus, joka on lainvoimainen ja joka on annettu kuluttajan osallistumatta asian käsittelyyn, on jopa viran puolesta tutkittava, onko luotonantajan ja kuluttajan välillä tehdyssä luottosopimuksessa määrätty ja välitystuomiossa vahvistettu seuraamus kohtuuton, jos tällä tuomioistuimella on käytössään oikeudellista ja tosiasiallista tilannetta koskevat tarvittavat tiedot ja jos tämä tuomioistuin voi kansallisten menettelysääntöjen mukaan suorittaa tällaisen arvioinnin kansalliseen oikeuteen perustuvien vastaavien menettelyjen yhteydessä.**

2) **Kansallisen tuomioistuimen on määriteltävä, onko pääasiassa kyseessä olevan kaltaista luottosopimuksen sopimusehtoa, jossa määrätään kyseisen tuomioistuimen esittämien toteamusten mukaan suhteettoman suuresta kuluttajalta perittävästä seuraamuksesta, pidettävä kaikki sopimuksen tekoon liittyvät olosuhteet huomioon ottaen kohtuuttomana direktiivin 93/13 3 ja 4 artiklassa tarkoitetulla tavalla. Jos näin on, kyseisen tuomioistuimen on tehtävä tällaisessa tilanteessa kaikki kansallisen oikeuden perusteella tästä seuraavat päätelmät sen varmistamiseksi, että kyseinen sopimusehto ei sido kyseistä kuluttajaa.**

3) **Se, että kulutusluottosopimuksessa ei ole pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa tilanteessa kulutusluottoja koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämisestä 22.12.1986 annetun neuvoston direktiivin 87/102/ETY, sellaisena kuin se on muutettuna 16.2.1998 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 98/7/EY, kannalta**

oleellisen tärkeää mainintaa todellisesta vuosikorosta, voi olla ratkaiseva tekijä, kun kansallinen tuomioistuin arvioi, onko luotosta aiheutuvia kustannuksia koskeva kulutusluottosopimuksen sopimusehto, jossa ei ole tällaista mainintaa, laadittu direktiivin 93/13 4 artiklassa tarkoitetulla tavalla selkeästi ja ymmärrettävästi. Jos näin ei ole, kyseinen tuomioistuin voi myös viran puolesta arvioida, voiko se, että luotosta aiheutuvia kustannuksia koskevassa kyseisen sopimuksen sopimusehdossa ei ole mainittu todellista vuosikorkoa, tehdä tästä sopimusehdosta kohtuuttoman direktiivin 93/13 3 ja 4 artiklassa tarkoitetulla tavalla, kun otetaan huomioon kaikki tämän sopimuksen tekoon liittyvät olosuhteet. Siitä huolimatta, että kyseistä sopimusta voidaan tulkita direktiivin 93/13 valossa, direktiiviä 87/102 on kuitenkin tulkittava siten, että sillä mahdollistetaan se, että kansallinen tuomioistuin soveltaa viran puolesta säännöksiä, joilla saatetaan tämän viimeksi mainitun direktiivin 4 artikla osaksi kansallista oikeusjärjestystä ja joissa säädetään, että siitä, että todellista vuosikorkoa ei ole mainittu kulutusluottosopimuksessa, seuraa, että myönnettyä luottoa pidetään korottomana ja kuluttomana.

Allekirjoitukset